

ဗဟိုအဆင့် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးနေ့ အထိမ်းအမှတ်အခမ်းအနား

(၂၀၁၉) ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး

ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်းကောက်နုတ်ချက်

ရုံးအမှတ်(၄)၊ နေပြည်တော်

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၇)ရက်

- ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ ပြီးခဲ့တဲ့ (၃)နှစ်တာကာလမှာ အတော်အသင့်အောင်မြင်မှုတွေ ရရှိခဲ့ပြီးပါပြီ။ ဒါဟာ ကျွန်တော်တို့ချည်းလုပ်တာ မဟုတ်ဘဲ ဒီမှာထိုင်နေတဲ့ ဆရာ/ဆရာမတို့က အဓိကလုပ်ပေးလို့ပါ။ မြို့နယ်ဆရာဝန်တွေ၊ တိုက်နယ်ဆရာဝန်တွေ သူတို့က အဓိကပါ။ ကျွန်တော်တို့က အဓိကမဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့က ဘယ်လောက်ပဲလုပ်လုပ်၊ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဦးစီးမှူးတွေကအစ TMO တွေ၊ SMO တွေ၊ အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းပညာရှင်တွေ၊ သူတို့ရဲ့လုပ်ဆောင်မှုကြောင့်သာ Universal Health Coverage (UHC) ကို အတော်အသင့်၊ အထိုက်အသင့်၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်လက်ခံနိုင်တဲ့ အခြေအနေမျိုးရရှိတယ်ဆိုတာ ပထမဆုံးပြောလိုပါတယ်။
- ဆရာတို့ရဲ့အခန်းကဏ္ဍဟာ အဓိကကျပါတယ်။ ဆက်လက်ပြီး အောင်မြင်ဖို့ဆိုတာကလည်း ဆရာတို့အပေါ် အများကြီးမူတည်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က နည်းနည်းလေးလမ်းပြမယ်။ ဒါလေးလုပ် ဒါလေးလုပ်ပဲပြောမယ် ဆရာတို့ကတော့ အဓိကဖြစ်ပြီး ဆရာတို့လုပ်တဲ့အခါမှာလည်း ကျွန်တော်တို့ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ မြို့နယ်မှာဆိုရင် ဒါလေးကတော့ ဒီလိုလုပ်ရင် ကောင်းမယ်၊ ဒါတွေကိုဆရာတို့ပြောဖို့လိုပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ပြောတာကိုပဲ ဆရာတို့တစ်ချိန်လုံး မလုပ်စေချင်ပါဘူး။ ဆရာတို့အနေနဲ့စဉ်းစားတာ အများကြီးကောင်းပါတယ်။
- ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ဆရာတို့ဟာ လက်တွေ့မြေပြင်အခြေအနေကိုကြည့်ပြီး စဉ်းစားရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်ကတော့ one-way မဖြစ်စေချင်ပါဘူး။ Two-way approach နဲ့ ဆရာတို့ဘက်ကလည်း ပြောသင့်တာပြော၊ လုပ်သင့်တာလုပ်၊ အပြန်အလှန်သဘောမျိုး လုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဒါအဓိက ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကိုတော့ တစ်ပြည်လုံးအတိုင်းအတာနဲ့ ဝန်ထမ်းတွေ အားလုံးကိုလည်း အသိပေးလိုပါတယ်။
- ဒီနေ့ဟာဆရာတို့အားလုံးသိတဲ့အတိုင်း ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး မွေးဖွားလာတဲ့ ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၇)ရက်နေ့ကို ဂုဏ်ပြုတဲ့အနေနဲ့ နှစ်စဉ် ဧပြီလ (၇)ရက်နေ့တိုင်း ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးနေ့

အခမ်းအနားကျင်းပနေတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့အဖွဲ့ကြီးအကြောင်းကို ကျွန်တော် နည်းနည်း ပြောချင်ပါတယ်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးထဲမှာ agency တွေ အများကြီးရှိတဲ့အထဲမှာ specialized agency ၊ ကျန်းမာရေးကိုအထူးဦးစားပေးပြီးလုပ်နေတဲ့ နံပါတ် (၁)အဖွဲ့စည်းလို့ ပြောလို့ရပါတယ်။ သူ့ရဲ့အဓိကတာဝန်က directing and coordinating ဖြစ်ပြီး ဘာလုပ်သင့်တယ်၊ ဘာလုပ်ရမယ်ဆိုတာကို ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းကိုပြောတဲ့ အဖွဲ့ကြီးဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ဟာ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးရဲ့ နိုင်ငံတကာကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအတွက် သီးသန့်အထူးပြုပြီး နိယာမအခြေခံမှု (principle) (၉)ချက်နှင့် အဓိကလုပ်ငန်းစဉ် (function) (၂၂)ရပ် ချမှတ်ဆောင်ရွက်နေတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။

- ကျွန်တော်အပါအဝင် ဝန်ထမ်းတွေသိရမှာက (၂၂)ရပ်သော function လုပ်ငန်းတွေ လုပ်မယ်ဆိုရင် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကို ဘတ်ဂျက်တောင်းလို့ရသလို အကူညီတောင်းလို့ရပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ရဲ့ function (၂၂)ခုမှာ function နံပါတ် (၇)ကို လုပ်ချင်တယ်၊ ကျွန်တော်တို့ကိုအကူညီပေးပါဆိုရင် ပေးကိုပေးရမယ်၊ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့နဲ့လုပ်တဲ့အခါမှာ တောင်းတတ်ရတယ်၊ ပြောတတ်ရတယ်၊ မတောင်းဘဲနေရင် မရပါဘူး။
- ကျွန်တော်ဘာလို့သိလဲဆိုရင် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့မှာ (၁၆)နှစ်လုပ်ခဲ့တာကြောင့် ဒီမှာထိုင်နေတဲ့ဆရာတို့အားလုံး ဒုတိယဝန်ကြီး၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ကအစ စီမံချက်မန်နေဂျာအထိ ဘာတွေတောင်းသင့်လဲဆိုတာ အကြံဉာဏ်ပေးရင် ကျွန်တော်တို့ဒီမှာ (ပြည်တွင်းပြည်ပဆက်ဆံရေးနှင့် သတင်းပြန်ကြားရေး) က တောင်းပေးမယ်၊ တောင်းတဲ့အခါမှာလည်း ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ရဲ့ ဌာနခွဲ ဒေသဆိုင်ရာရုံးကအဖွဲ့မှာ တောင်းလို့ရသလို တစ်ချို့ကိစ္စတွေမှာ သိပ်အရေးကြီးရင် ဌာနချုပ်မှာတောင်းလို့ရပါတယ်။
- ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ရဲ့ အဓိကမူကတော့ နိုင်ငံတွေကို reliable information စစ်မှန်တဲ့ information သတင်းအကြောင်းအရာ အချက်အလက်တွေပေးရတယ်၊ အဓိက advice အကြံဉာဏ်တွေပေးတယ်၊ WHO ရဲ့ ကောင်းတဲ့လက္ခဏာကဘာလဲဆိုတော့ နိုင်ငံတွေကို ခိုင်းလို့မရဘူး၊ သူက ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတော့ advice ပေးရပါမယ်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် Dr. Margaret Chan က World Health Assembly မှာပြောတယ်၊ WHO staff are the servants to the country အဲ့လောက်ထိကို ခဏခဏ ပြောပါတယ်။ တစ်ခါတစ်လေကျရင် ဒီအဖွဲ့တွေကလာပြီး မင်းဒါလုပ်လို့ပြောလို့ မရပါဘူး၊ ဒါအားလုံးကို ကျွန်တော်သိအောင်ပြော

တာပါ။ အကြံဉာဏ်ပေးမယ်၊ ဆွေးနွေးမယ်၊ ဒါလေးတွေပေါင်းလုပ်မယ် အဲဒီသဘောပါ။ အဲဒါကို ကျွန်တော်တို့သိဖို့ ပြောခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

- ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ရှိခြင်းဟာ ဘာကြောင့်ရှိလဲဆိုတော့ ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ ပြည်သူ၊ ပြည်သားများ ဟာ the attainment of highest possible level of health အမြင့်ဆုံး ကျန်းမာရေး အခြေအနေရောက်အောင်လုပ်နေတဲ့ အဖွဲ့ကြီးတစ်ဖွဲ့ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ရည်မှန်းချက်ကတော့ ဒါပါပဲ။ အဲဒါကိုသိဖို့လိုပါတယ်။
- WHO ဟာ ကျန်တဲ့အဖွဲ့တွေနဲ့မတူတာကတော့ လုပ်ငန်းအားလုံးကို ပေါင်းစပ်ပြီးလုပ်တယ်။ WHO ရဲ့ program မှာလုပ်တဲ့ဟာတွေကိုလည်း ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပြီးတော့ဆွဲတယ်။ WHO ရဲ့ (၂)နှစ်တစ်ခါလုပ်တဲ့ budget မှာလည်းပါနိုင်သမျှ ကျွန်တော်တို့ဆွဲတယ်။ စီမံချက်တွေကိုလည်း ဆွဲတယ်။ အခြားအဖွဲ့အစည်းတွေဆိုရင် ဒါပဲပေးမယ်၊ ဒါပဲလုပ်၊ ကျန်တာ ကျွန်တော်တို့မလုပ်ဘူး၊ အဲဒီလိုရှိပါတယ်။
- WHO က အဲလိုမဟုတ်ဘူး ဘတ်ဂျက်ဘယ်လောက်ရှိတယ်၊ regular budget ဘယ်လောက် ရှိတယ်၊ access fund ဘယ်လောက်ရှိတယ် ခင်ဗျားတို့ ဘာလုပ်မလဲ၊ ဒါကိုလုပ်တဲ့အခါ စီမံချက်မန်နေဂျာက လုပ်တယ်။ WHO က ကျွန်တော်တို့ကိုအလွန်ကူညီပေးပြီး လိုက်လျော ညီထွေရှိတဲ့ မိသားစုအဖွဲ့ဝင် တစ်ဖွဲ့ဖြစ်ပါတယ်။
- ကမ္ဘာ့အသီးသီးမှာရှိတဲ့နိုင်ငံများအားလုံးက WHO ကို နံပါတ် (၁) ထားပြီး လေးစားသလို ကျွန်တော်တို့လည်း WHO ကို လေးစားပါတယ်။ ဝန်ထမ်းတွေကအစ တကယ့်ကိုတော်တဲ့ လူတွေပဲ ခန့်ထားပါတယ်။ နောက်တစ်ခုက WHO က ဘာအရေးကြီးလဲဆိုတော့ အရေးပေါ် အခြေအနေ၊ ကပ်ရောဂါဖြစ်ပွားတဲ့အချိန် အီဘိုလာ (outbreak) ကအစ အကုန်လုံး၊ ကျွန်တော်တို့ ဆီမှာ H1N1 influenza ဖြစ်သွားတယ် ချက်ချင်းအကြံဉာဏ်ပေးတယ်။ ဒါဒါတွေလုပ်ရင်တော့ ကောင်းတယ်။ ဒီနိုင်ငံကတော့ ဒီလိုလုပ်ထားတယ် ဆရာတို့ကြည့်ပြီးတော့လုပ်ဆိုပြီး အကြံ ဉာဏ်ပေးပါတယ်။
- WHO ဟာ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနကို အလွန်ပံ့ပိုးနေတဲ့အဖွဲ့ (၁)ဖွဲ့ ဖြစ်တယ်ဆို တာ အားလုံးသိဖို့လိုပါတယ်။ WHO နဲ့လုပ်တဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်တို့တတ်နိုင်သမျှ အဆင်ပြေ အောင် ကျွန်တော်တို့လုပ်ပါမယ်၊ ညီအစ်ကို မောင်နှမလိုသဘောထား ပြီးလုပ်မယ်။ WHO

ကလည်း ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံဝန်ထမ်းတွေကို ညီအကို မောင်နှမလို သဘောထားတာ ကျွန်တော် လုပ်ခဲ့တဲ့ သက်တမ်းတစ်လျှောက်မှာတွေ့ခဲ့ပါတယ်။

- UHC ကို ရရှိအောင်လုပ်ဖို့က ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေး အဖွဲ့ရဲ့ လောလောဆယ် နံပါတ် (၁) ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်လို့ (100%) ရချင်မှလည်း ရမယ်၊ နိုင်ငံတိုင်းနိုင်ငံတိုင်း UHC ကို ၂၀၃၀ ခုနှစ်မှာ ရအောင်လုပ်နေကြပါတယ်။ တစ်ခုအရေးကြီးတာက လုပ်လိုတဲ့ကိစ္စတွေကိုတော့ WHO ကိုပြောပြရမယ်၊ သူတို့မှာစည်းကမ်းတွေ၊ ဘောင်တွေရှိတယ်၊ ကျွန်တော်တို့ဒီနှစ်မှာတော့ ဒါတွေ ဒါတွေ ဦးစားပေးချင်တယ်။
- UHC ကိုလုပ်ဖို့ဆိုရင် direction ရေးဆွဲတဲ့အခါမှာ အရေးအကြီးဆုံးကတော့ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ဖြစ်ပြီး သူတို့ဟာ technical area ကိုဦးဆောင်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဦးဆောင်ပြီးတော့ ညွှန်ကြားရေးမှူးများ၊ စီမံချက်မန်နေဂျာများရေးထားတဲ့ plan တွေရှိပါတယ်။ မိမိတို့ စီမံချက်မှာ လုပ်လိုတဲ့ကိစ္စရပ်များဟာ UHC ရဲ့ဘောင်တွင်းမှာ ဝင်သလား၊ မဝင်ဘူးလား သေချာကြည့်စေချင်ပါတယ်။
- မိမိတို့အနေနဲ့ ဒီအဖွဲ့အစည်းရဲ့ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှာအရေးပါမှုကို ဒါတွေအားလုံးနားလည်ဖို့ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ Everyone, everywhere သို့နောက်ကွယ်မှာ အများကြီးရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဗဟိုမှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ မန္တလေး၊ မုံရွာ၊ မြစ်ကြီးနားဖြစ်ဖြစ် မိုးပျံအောင်လုပ်နေနေ UHC ကမရနိုင်ဘူး။ Everywhere ခက်ခဲဝေးလံတဲ့ဒေသတွေ ရှိပါတယ်။
- စီမံချက်တွေလုပ်တဲ့အခါမှာလည်း ဒီခက်ခဲဝေးလံတဲ့ဒေသတွေမှာ ဘယ်လိုလုပ်မလဲ၊ ဒီနေရာမှာ လုပ်မယ်ဆိုရင် ဒီအတိုင်းလုပ်လို့မရဘူး၊ ဘယ်သူတွေပါသလဲ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ကြီးတွေ၊ CBO တွေ၊ EHO တွေ၊ တိုင်းရင်းသား ကျန်းမာရေးအဖွဲ့တွေပါရပါမယ်။ သူတို့နဲ့ပေါင်းပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ စီမံချက် (က)ပဲထားပါတော့ ဒီစီမံချက်(က)ဟာ မန္တလေး၊ မုံရွာ၊ ရန်ကုန်မှာလုပ်တာတော့ ပျံနေအောင်ကောင်းတယ်၊ ဝေးလံတဲ့နေရာတွေမှာ ကောင်းလား/မကောင်းလား အဲဒါကို ဦးစားပေးလုပ်စေချင်ပါတယ်။
- စီမံချက်မန်နေဂျာ (၄၀)ကျော်လောက်ရှိပါတယ်။ စီမံချက်မန်နေဂျာများကလည်း ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ပြီး ကိုယ်လုပ်တဲ့စီမံချက်တွေဟာ UHC ကိုတကယ်ပဲ achieve လုပ်နိုင်မလား/ မလုပ်နိုင်ဘူးလား၊ မလုပ်နိုင်ဘူးဆိုရင် လုပ်နိုင်အောင်လုပ်ပေးရမယ်၊ ခုန ကျွန်တော်ပြောတဲ့

အဖွဲ့အစည်းများနဲ့ပေါင်းစပ်ပြီး လုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဒါသိပ်အခက်အခဲကြီးမဟုတ်ပါဘူး။ ဒါတွေကို ဂရုစိုက်ပြီးလုပ်စေချင်ပါတယ်။

- အဓိကအရေးကြီးဆုံးက ပြည်သူတွေရဲ့အသံဖြစ်တဲ့အတွက် ပြည်သူ့အသံကို နားထောင်ပြီးတော့ ဘာလုပ်ရမယ်ဆိုတာ စဉ်းစားဖို့လိုပါတယ်။ ပြည်သူ့အသံနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ စပြီးတော့ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်တွေကို memo ထုတ်ပါတယ်။ ပြည်သူ့အသံရဖို့ကို people health assembly လုပ်ကြဖို့၊ အဲဒီမှာရှိတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဦးစီးဌာနမှူးများနဲ့ သက်ဆိုင်ရာစီမံချက်မန်နေဂျာတွေက ပြန်လည်သုံးသပ်စေလိုပါတယ်။
- တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်မှာလုပ်တဲ့ဟာကတော့ (၃)နှစ်စာလောက် လုပ်ခဲ့တာတွေကို ပြန်လုပ်တဲ့အခါမှာ အကြီးကြီး မလုပ်ခိုင်းပါဘူး။ People health assembly လို အကြီးကြီးမဟုတ်ဘဲ အသေးလေးတွေ မြို့နယ်ဆရာဝန်၊ တိုက်နယ်ဆရာဝန်က ပြည်သူ (၁၅)ယောက် (၂၀)ယောက်နဲ့ ကျန်းမာရေးစကားဝိုင်းလုပ်မယ်၊ ကျန်းမာရေးမှူးက (၁၀) ယောက်လောက်ခေါ်မယ်၊ သားဖွားဆရာမက ပြည်သူ(၄)(၅)ယောက်လောက်နဲ့ ကျန်းမာရေးစကားဝိုင်းလုပ်မယ်၊ ဒီလိုလုပ်ပါမယ်၊ အဲဒါကိုလုပ်ဖို့အတွက်လည်း tablet ပေးထားပါတယ်။
- သားဖွားဆရာမတစ်ယောက်အနေနဲ့ ဘယ်လိုပြန်ရှင်းပြရမလဲ၊ အဲ့လိုလုပ်တဲ့အတွက် ရတဲ့အဖြေတွေကို ကျွန်တော်တို့ကို ပြန်ပို့ရမယ်၊ ပို့တဲ့အခါမှာ ဘယ်လိုပို့ရမလဲဆိုတော့ မကြာခင်က memo ထုတ်ထားပါတယ်။ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဦးစီးဌာနမှူးများအားလုံးကို holistic review လုပ်ပေးဖို့ပြောထားပါတယ်။ Holistic review ရမှသာ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်မှာ ဘာတွေလိုလဲ၊ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်မှာ ဘာတွေလိုလဲ၊ budget ဘာလိုလဲ၊ ရှိလား/မရှိလားအကုန်လုံးအခြေအနေအကုန်လုံးကို ဖော်ပြပါတယ်။
- Holistic review ကို လုပ်တဲ့အခါမှာ format ပုံစံမပေးဘူး၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဦးစီးဌာနမှူးများရဲ့ technical, quality အရည်အသွေးသိအောင် လုပ်တာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီရတာတွေကိုမှ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဦးစီးမှူးတွေနဲ့ ပြန်ပြီးလုပ်မှသာ ကျွန်တော်တို့က အနာနဲ့ဆေးနဲ့ တစ်ခါတည်းထိမယ်၊ မဟုတ်လို့ရှိရင် ကျွန်တော်က အပေါ်က ပြောချင်တာပြောရင် အနာနဲ့ဆေးက တစ်လွဲဖြစ်သွားနိုင်ပါတယ်။ အဲဒီ holistic review ကိုတော့ မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဦးစီးဌာနမှူး သေသေချာချာလေး အလေးထားပြီးလုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်။

- အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းပညာရှင်များက UHC မှာ အဓိကဖြစ်လို့ ကျန်းမာရေးမှူး၊ အမျိုးသမီးကျန်းမာရေးဆရာမ၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကြီးကြပ် (၁)(၂)၊ သားဖွားဆရာမများက အဓိကဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့မပါလို့ရှိရင် UHC မအောင်မြင်နိုင်သလို ကုသရေးအပိုင်းမှာဆိုရင် SMO, TMO မပါလို့ လုံးဝမရပါဘူး။ SMO, TMO, နှီးနွယ်ဝန်ထမ်းတွေအားလုံးက အရေးကြီးပါတယ်။ ဆိုလိုတာ specialist တစ်ယောက်ဟာ ဗဟိုဆေးရုံကြီးမှာဘဲ ထိုင်နေလို့မရဘဲ သူဟာကွင်းဆင်းရမယ်၊ သူ့အဖွဲ့တွေ နယ်ဆင်းရမယ်၊ ဒါမျိုးတွေလုပ်ဖို့လိုပါတယ်။
- ဒါမှသာ ပြည်သူများဟာ specialist တွေရဲ့ အထောက်အကူကိုရမှာဖြစ်ပါတယ်။ UHC ရဲ့ အနှစ်သာရက ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် ကုန်ကျစရိတ်ဟာ လူတစ်ယောက်အတွက် ဆင်းရဲသွားလောက်အောင်မဖြစ်စေဖို့၊ အဓိကအရေးကြီးတာက SMO, TMO, နှီးနွယ်ဝန်ထမ်းတွေ ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတာ အရေးကြီးပါတယ်။ Specialist တွေကလည်း အချိန်အခါပေးရင် ပေးသလို နယ်လှည့်ဆေးကုသတဲ့ အဖွဲ့တွေလုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်။
- UHC ကို ရရှိအောင်မြင်ဖို့က ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုတည်းနဲ့ မရတဲ့အတွက် နှီးနွယ်ဝန်ကြီးဌာနတွေကလည်း ပူးပေါင်းလုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ ကုန်ပစ္စည်းတွေ သွင်းတယ် အခွန်အခတွေကို လျှော့ပေးတာမျိုး၊ လျှော့ပေးရမယ်၊ ကုန်ပစ္စည်းတွေ အလွယ်တကူ ရောက်လာဖို့အတွက် အခြားနှီးနွယ်ဝန်ကြီးဌာနမှာရှိတဲ့ အခွန်အခကောက်တဲ့ဌာနတွေ၊ custom တွေ အကုန်လုံးနဲ့ဆိုင်ပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့ဝန်ထမ်းတွေက နေရာတိုင်းမှာမရှိပါဘူး။ ဒါ့ကြောင့် UHC ကိုရဖို့ဆိုရင် INGO တွေ၊ NGO တွေ၊ မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသမီးရေးရာ အဖွဲ့ချုပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်းကအစ အားလုံးပါရမှာဖြစ်ပြီး ကျွန်တော်တို့ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုတည်းနဲ့ လုံးဝ (လုံးဝ) လုပ်လို့မရပါဘူး။
- မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်းက အများကြီးအရေးကြီးပါတယ်။ သက်ဆိုင်ရာနှီးနွယ်အဖွဲ့တွေနဲ့သေချာစဉ်းစားပါ။ MMCWA လုပ်နေတာဟာ ကျွန်တော်တို့နဲ့ ဘယ်လိုသဟဇာတဖြစ်သလဲ၊ ဘယ်လိုပေါင်းစပ်နေလဲဆိုတာ စဉ်းစားပြီးလုပ်စေချင်ပါတယ်။ အရေးကြီးပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကိုအားမနာပါနဲ့ ခေါ်ပါ။ ဖိတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီ အသင်းကလည်း အရေးကြီးပါတယ်။ အရေးပေါ်ကိစ္စရပ်တွေမှာ လိုအပ်ရင် ခေါ်ပါ။ ဆွေးနွေးပါ။ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ကြစေလိုပါတယ်။

- ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးမှာ plan လုပ်ထားတယ်ဆိုတာ အဲဒီ plan တွေဟာ တစ်သမတ်တည်း မဟုတ်ပါဘူး။ လိုအပ်ရင်လိုအပ်သလို မွမ်းမံပြင်ဆင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ changing epidemiology က ပြောင်းနေတယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ plan ပါ လိုက်ပြီးပြောင်းပေးဖို့လိုပါတယ်။ ဒီ plan မှာ (က) activity က လုပ်စရာမလိုတော့ဘဲ အခြေအနေအရပြောင်းသွားရင် (က) မလုပ်နဲ့ (က)မှာလုပ်ရမှာကို (ခ) မှာပိုထည့်ပြီးတော့လုပ်ပါ။
- ကျွန်တော်တို့ အမျိုးသားကျန်းမာရေးစီမံကိန်း National Health Plan (2017-2021) ဆွဲထားပါတယ်။ ဒါကြီးကအခုပြောင်းလို့လည်း ရပါတယ်။ ဆွဲတုန်းက ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတိုင်ခင်ကအခြေအနေကို ကြည့်ပြီးဆွဲရတဲ့ NHP ဖြစ်တဲ့အတွက် ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ ဒီ plan ကိုပြန်ပြီး review လုပ်ဖို့လိုတယ်။ ဒီ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တုန်းကဆွဲတဲ့ NHP က အလွန်ကောင်းတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဆွဲထားတာ (၄)နှစ်စာဆွဲထားတာပါ။ အခုအခြေအနေအချိန်အခါနဲ့ ဒီ plan ကြီးက ကိုက်ညီချင်မှ ကိုက်ညီပါမယ်။ ကိုက်ညီရင်လည်း ကိုက်ညီမယ်။ ပြောင်းသင့်ရင် ပြောင်းနိုင်ပါတယ်။
- Emphasize လုပ်ချင်တာကတော့ ပြည်သူတွေရဲ့အသံကို လုံးဝနားထောင်ပြီးလုပ်စေချင်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် လွှတ်တော်ကိုယ် စားလှယ်ကြီးတွေကို ကျေးဇူးတင်တယ်ဆိုတာ သူတို့မေးခွန်းတွေမေးတာက ကျွန်တော်တို့အတွက် အကြံဉာဏ်တွေအများကြီး ထွက်ပါတယ်။ တော်တော်ကောင်းတဲ့မေးခွန်းတွေမေးတဲ့အခါ သူတို့နဲ့သွားဆွေးနွေးရင် သူတို့နယ်မှာနေတွေ့နေရတဲ့ အခြေအနေတွေကို အကုန်သိတဲ့အတွက် interaction ဆွေးနွေးရတာဟာ အလွန်ကောင်းတဲ့ကိစ္စတွေဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီကလည်း ဆရာတို့အနေနဲ့ အများကြီးပံ့ပိုးပေးပြီး အကြံဉာဏ်ပေးစေလိုပါတယ်။
- Project manager များအနေနဲ့ အားလုံးဆုံးဖြတ်တဲ့အခါမှာ ဘယ်ဟာကိုဂရုစိုက်ရမလဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့မှာ Health Partners Profile စာအုပ် ထုတ်ထားပါတယ်။ မြန်မာပြည်မှာလုပ်တဲ့ INGO တစ်ခုချင်းရဲ့ vision statement, mission statement, geographical area coverage စတာတွေကို မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာ project manager နဲ့ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တို့ဦးစီးပြီးတော့ သက်ဆိုင်သူတွေကိုခေါ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းကဏ္ဍအလိုက် တွေ့ပြီးဆွေးနွေးပါ။ ဥပမာ- အဖွဲ့ (၇)ဖွဲ့ ဆိုရင်ခေါ်လိုက် ခင်ဗျားတို့အဖွဲ့က ဘာတွေလုပ်နေလဲ၊ ဘယ်နေရာမှာလုပ်နေလဲ၊ ဘာတွေအခက်အခဲရှိပြီး ဘယ်လိုစာရင်းဇယားတွေရတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ဆွေးနွေးမယ်။ အဲဒါကိုအမြန်ဆုံးလုပ်စေချင်ပါတယ်။

- INGO တွေလုပ်နေတာရှိတယ်၊ ကျွန်တော်တို့လုပ်နေတာတွေရှိတယ်၊ ဒီနှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်မယ်။ မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာနှီးနွယ် INGO တွေခေါ်ပြီးတော့ ဧပြီလနောက်ပိုင်း (သို့မဟုတ်) မေလလောက် ထားပြီးတော့ခေါ်ပါ။ အဲဒါဆိုရင်ကျွန်တော်တို့က ကလေးကျန်းမာရေးနဲ့ မိခင်ကျန်းမာရေးလုပ်တဲ့အခါမျိုးမှာ မူဘောင်ထဲကိုထည့်လိုက်ရင် ပြီးသွားပြီ၊ လာမယ့် (၂)နှစ်အတွင်းမှာ ဒါတွေလုပ်လိုက်ရင် အေးအေးဆေးဆေးပဲ၊ အသစ်ထပ်ပြီးတော့ လုပ်စရာမလိုတော့ပါဘူး။ လုပ်ပြီးသားတွေအကုန်လုံးကို နေရာတကျဖြစ်အောင် နေရာလေးရွှေ့ပြီးတော့ ထပ်လုပ်မယ်ဆိုရင် လုံးဝအောင်မြင်မယ်ဆိုတာ ဒီနေရာကနေပြောချင်ပါတယ်။
- ဒီမှာ project manager (၄၀) လောက်ရှိပါတယ်။ Project manager (၄၀)လောက်မှာ (၃)ဦးလောက်က မလုပ်နိုင်ဘူးဆိုရင် လူ့ခန္ဓာကိုယ်မှာလိုပဲ တစ်ကိုယ်လုံးကျန်းမာဖို့ဆိုရင် ရှိသမျှ အစိတ်အပိုင်းအကုန်က ကျန်းမာနေရမယ်။ liver မှာဖြစ်ဖြစ်၊ kidney မှာဖြစ်ဖြစ်၊ အရိုးမှာဖြစ်ဖြစ် တစ်ခုခုအနာတရဖြစ်လျှင် လူတစ်ယောက်ဟာ တအားခံစားရပြီး ကျန်းမာရေးကြောင့် အလုပ်ကို ကောင်းကောင်း မလုပ်နိုင်တော့ပါဘူး။ UHC ဖြစ်ဖို့ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍလုပ်ငန်းတွေအောင်မြင်ဖို့ project manager အားလုံးရဲ့ role က အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ Project manager များဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ တကယ့်လက်ရုံး၊ သူတို့လုပ်မှသာ UHC ကို ကျွန်တော်တို့ရနိုင်မယ်၊ project manager တွေ မလုပ်ရင်မရပါဘူး။
- Project Manager များဟာ UHC ကိုလုပ်တဲ့အခါမှာ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဦးစီးမှူးများနဲ့ တွဲပြီးတော့ အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများရဲ့အားကိုယူဖို့လိုပါတယ်။ အဲဒါမှ ကျွန်တော်တို့ UHC ကို ရမယ်၊ မဟုတ်ရင် မရပါဘူး။ တစ်ခုရှိတာ UHC ရဖို့က ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ ထိန်းချုပ်လို့မရ၊ လုပ်လို့မရတဲ့အရာတွေ၊ အချက်တွေအများကြီးရှိပြီး နှီးနွယ်ဝန်ကြီးဌာနက လုပ်ဆောင်ပေးမှ ရမှာတွေရှိပါတယ်။ ဒါတွေကို ကျွန်တော်တို့တာဝန်ထားပါ။ ဒုတိယဝန်ကြီး၊ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တွေက သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၊ နှီးနွယ်ဌာနတို့နဲ့လုပ်ပေးပါမယ်။ ကျွန်တော်တို့ control လုပ်လို့မရတာကို သူတို့ဘက်ကလုပ်ပေးဖို့ပြောရပါမယ်။
- ကမ္ဘာ့လူဦးရေရဲ့ တစ်ဝက်လောက်ဟာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ basic health services တွေကို မရသေးပါဘူး။ ဒါ့အပြင် သန်း ၈၀၀ သော ကမ္ဘာ့လူဦးရေရဲ့ ၁၂% သောလူများဟာ မိမိတို့ဝင်ငွေရဲ့ ၁၀% ကို ကျန်းမာရေးကိစ္စများမှာ သုံးနေရပါတယ်။ လူသန်း (၁၀၀) ကျော်လောက်ကလည်း

ကျန်းမာရေးကုန်ကျစရိတ်နဲ့ အလွန်ဆင်းရဲသွားတာတွေ့ရသလို မြန်မာပြည်မှာလည်းရှိတာ တွေ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တတ်နိုင်သလောက်တော့ လုပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။

- ထိုင်းနိုင်ငံမှာ UHC ကိုစနေတာ ကြာပြီ၊ သူတို့မှာ ပိုက်ဆံလည်းရှိတဲ့အခါကျတော့ အောင်မြင် ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံဟာ သူတို့လောက်မအောင်မြင်ဘဲ သူတို့နိုင်ငံမှာလုပ်နေတာကို သွားပြီးအတုယူလို့မရပါဘူး။ သူတို့နိုင်ငံက ပိုက်ဆံရှိတဲ့အခါကျတော့ မတူပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ နိုင်ငံဟာ ရှိတဲ့ဘတ်ဂျက်နဲ့ cost effective, cost efficient ဖြစ်အောင် ဘယ်လိုသုံးရမလဲဆိုတာ စဉ်းစားစေချင်ပါတယ်။
- နောက်ဆုံးအနေနဲ့ အဓိကပြောချင်တာကတော့ ဒီမှာထိုင်နေတဲ့ ဆရာ/ဆရာမတွေ၊ SMO တွေ၊ TMO တွေ၊ အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများရဲ့အင်အား၊ အထူးသဖြင့်ကတော့ ပြည်သူများကို တိုက်ရိုက်ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးနေတဲ့ အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှာလုပ်နေတဲ့ အခြေခံကျန်းမာ ရေးဝန်ထမ်းပညာရှင်များရဲ့ ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုနဲ့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံ ဒီ "Universal Health Coverage Everyone, Everywhere" ကို ရနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်လို့ပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ် အပ်ပါတယ်။

အခမ်းအနား တက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး
- ပြည်သူ့လွှတ်တော်၊ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်များ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးများ
- မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်
- မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း
- မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်းတို့မှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမှူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)